

9.2.

LES INSTITUCIONS BORBONIQUES

Estes noves institucions que anaven a quedar implantades en el Regne de Valencia, consolidarien el model centraliste borbonic que pretenia establir Felip V en Valencia.

EL CAPITA GENERAL

No solament era la maxima figura de la jerarquia castrense en el Regne de Valencia, sino ademes era el delegat del govern central, el representant del rei en Valencia. La figura del capita general en esta nova institucio tenia mes poder que els virreis d'epoca foral. Tindran baix les seues ordens una forta armada permanent al seu servici. Per lo tant, representaven la maxima jerarquia militar i governativa.

Els capitans generals pertanyien a l'aristocracia. Eren nomenats pel rei directament. Alguns eren estrangers, francesos, italians o flamencs.

LA "CHANCILLERIA" L'AUDIENCIA I EL REAL ACUERDO

La "Chancilleria", precedent de l'Audiencia, sera una creacio immediata despres de l'implantacio del Decret de Nova Planta. Anava a ocupar-se del govern administratiu i politic del regne, a mes d'impartir justicia com al mes alt tribunal. Podem dir que serviria de contrapes civil respecte a l'alt poder que tenia la figura del capita general. La componien huit oidors, quatre alcaldes del crime i dos fiscals.

La chancilleria havia rebut ordens d'abolir tots el privilegis que havia otorgat l'archiduc Carles als que havien desempenyat algun carrec en l'epoca austracista. S'encarregara tambe de la repressio contra els austracis-

tes mes destacats. D'esta manera, el regent de l'epoca foral sera desterrat.

Felip V s'encarregà de la designacio dels carrecs mes importants, assegurant-se que la majoria foren sempre castellans, per a tindre aixina mes controlada la situacio i evitar que els valencians prengueren el poder.

Des d'un principi, la chancilleria i el capita general tingueren conflictes, ya que tenien diferents idees d'administracio i politica. El capita general advocava per una implantacio major dels militars en l'orde public, mentres que la chancilleria era partidaria de la participacio dels civils en l'administracio.

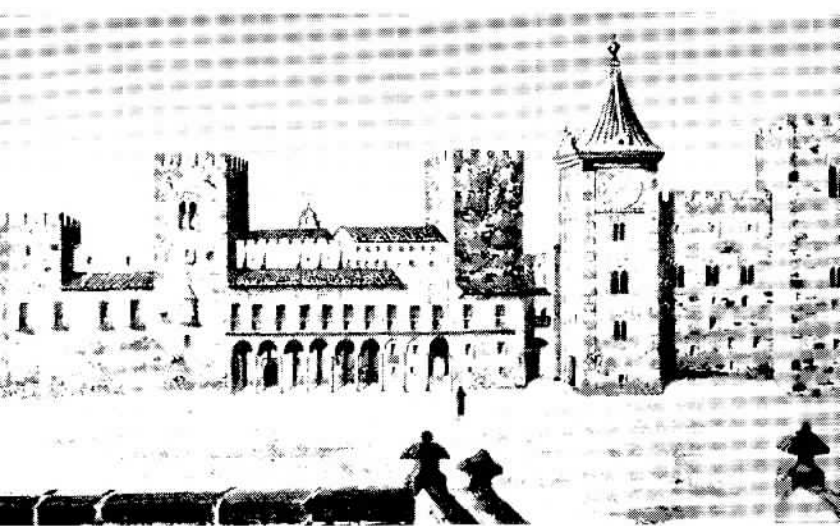
Degut a estos problemes entre la chancilleria i el capita general es decidi transformar la chancilleria en Audiencia el 26 de Juliol de 1716, el president de la qual seria el capita general, en lo que l'autoritat militar quedaria patent. Quan la chancilleria es convertix en Audiencia es trasllada la seu al Palau Real, residencia del Capita General.

L'Audiencia seguira tenint les funcions judicials, administratives i de govern, pero per a estes ultimes es constitui el nomenat "Real Acuerdo" el qual estava format pel capita general i el governador de Valencia i l'Audiencia. A partir d'ara ostentarà el maxim poder en Valencia. El president del "Real Acuerdo" seria el Capita General. Per lo tant, el poder militar estara per damunt del civil.

L'INTENDENCIA

Si les anteriors institucions tenien un orige castella, l'intendencia era frances. La seua funcio era ocupar-se de l'administracio de les rendes reals en Valencia, que estaven a carrec de la balia general, i dels nous impostos que creara la politica borbonica.

Macanaz sera qui s'encarregue de l'imposicio d'estos impostos de base borbonica. Estos seran l'alcabala, "cientos" i "millones".

Gravat del Palau Real de Valencia. Biblioteca Nicolau Primitiu.

Els intendants s'ocuparan de la confiscacio de tots els bens dels austracistes.

L'1 de decembre de 1711 es restructuraran les funcions de l'intendent. S'ocuparan de la facenda, la justicia, la policia i l'eixercit. Tambe se li encomana la taula de canvis o banc public de la ciutat.

En 1715 te lloc una regularisacio d'este sistema d'imposts castellans per Rodrigo Caballero, que sera qui imponga un atre nou, nomenat "equivalente", que sera rebut en conflicte per part del poble. L'intendent resoldra esta insatisfaccio en gran durea.

ADMINISTRACIO LOCAL I TERRITORIAL

En els municipis es a on millor es pot apreciar l'imposicio del model administratiu centralisat en tots els nivells. L'Ajuntament patirà una gran reforma despres del Decret de Nova Planta, que significarà la fi de l'organissacio municipal tal com fins a eixe moment s'entenia. En el sistema foral l'ajuntament estava integrat pels sis jurats. En arribar Berwick a la ciutat de Valencia tan sols en queden tres. El Comte de Castellar sera designat pel rei per a que ocupe el carrec de jurat racional i sindic. Pero un poc despres canviarà el sistema organissatiu de l'Ajuntament. El model castella sera impost. La figura del corregidor sera qui s'encarregue de la vigilancia i del funcionament del municipi. La figura del jurat desapareixerà. Ara, igual que en Castella, seran els regidors els que duran a terme les funcions dels antics jurats. En 1708 l'Ajuntament de Valencia s'organisa en trentados regidors. El governador Del Valle sera nomenat corregidor de Valencia, substituint aixina al comte de Castellar que passa a ser corregidor.

Els regidors, en un principi, foren elegits entre els mes destacats botiflers, nomenats directament pel monarca als que havien recolzat al borbonic des del principi.

Quan havia alguna vacant s'acodia a l'Audiencia i el rei els donaria el vist i plau. L'Ajuntament s'organisa d'una forma oligarquica. Per tant, el poble valencià no es sentia representat.

ELS CORREGIMENTS

En el poder borbonic, el territori valencià patirà una transformacio. Cada nova divisio territorial estara dirigida pels corregidors que estaran al front d'un territori prou extens. La major part d'estos seran militars. En 1708, el rei, junt a D'Asfeld, nomenarà els nous corregidors per a Valencia, Alacant, Oriola, San Felipe (Xativa), Peniscola, Xixona, Alzira, Morella, Alcoy i Castello. Els corregidors que ocuparien cadascun dels corregiments serien els governadors militars que havien tingut el control durant el periodo de guerra. Els corregidors tenien dos funcions. En primer lloc, aplicarien en el corregiment de la scua juridiccio designada les pautes i instruccions que els venien directament de la Cort i del "Real Acuerdo". Havien de controlar els orgues del nou govern municipal. Tambe presidiran els ajuntaments encara que dins del municipi tenen a carrec no votaran, pero que si tindran gran importancia en la ciutat de Valencia. Tindran funcions molt paregudes als intendents, s'ocuparan de la vigilancia de camins, monts, etc. Presidiran les juntes dels gremis, encara que no podien ficar-se en les decisions d'estos. Estos corregidors que havien segut nomenats directament pel rei, carien de preparacio juridica, fet que causava conflictes en l'audiencia. Estos estaven protegits pel Capita General. A mitan del segle XVIII ocuparan civils els carrecs de corregidors.

Els corregidors tindran un assessor juridic, delegat pel corregidor, que rebra el nom d' alcalde major. S'encaregaran d'actuar de juges en pleits civils i militars. Quan s'absente el corregidor, l'alcalde major sera qui estara al

cap de l'administració. Estaran supeditats totalment a la figura del corregidor. A partir de la segona mitat del segle XVIII, seran elegits per la cambra de Castella.

Esquemàticament, aixina quedarà configurada l'administració borbònica:

El rei: Control de tota la situació

Capita General i Audiència: Funcions governatives i judicials.

Intendents: Funcions fiscals i econòmiques en tot el regne

Corregidors: Funcions econòmiques dins del seu corregiment

Regidors: Funcions judicials en cada ajuntament.

Per tant, el sistema foral valencià quedà totalment desfet. L'imposició de les lleis castellanes havia segut un fet. El govern valencià estava en mans de militars i castellans. Son poques les institucions antigues que podran existir en este nou regim centraliste, impost per Felip V. Solament continuaran l'hospital General de Valencia, que pese a l'introducció del castella en tots els orguens oficials, substituint d'esta forma al valencià, seguiran escrivint en llengua valenciana. En la segona mitat del segle, l'Arquebisbe Mayoral ordenarà que el castella siga la llengua que utilise l'hospital. Els gremis i els col·leges professionals tomaren a funcionar, pero els afectarà el canvi lingüístic. A partir d'ara tot sera traduït a la llengua imposta. Una altra institució que perviura sera el Tribunal de les aigües, que encara hui en dia està en funcionament.

El rei Felip V, en una primera època tancarà l'universitat baix el propòsit de reformar-la. L'Universitat de Valencia posseïa un gran prestigi i es va vore molt afectada en els primers anys de regnat del Borbo. A partir de 1720, tornarà a funcionar, trevessant un període molt difícil a conseqüència del seu tancament. La seua organització sera la mateixa que tenia en època foral. L'Universitat d'Oriola, dirigida pels dominics, i la de Gandia, pels jesuïtes, no patiran canvis.

Estos son els organismes que menys es veren alterats en l'imposicio borbonica. Com hem vist ades, la victoria botifler anava a causar grans perjuïns en la societat valenciana del moment, sobretot a aquells que havien recolzat a l'archiduc Carles, causant beneficis a qui havia estat al costat del Borbo.

Part de la noblea havia segut partidaria de Felip V. Per este motiu la victoria de Felip V l'anava a beneficiar. En epoca foral, tenia mes llimitacions que tindra ara. Esta part de la poblacio sera un dels elements importants que faran que el Regne de Valencia no recupere parts del Furs. La nova politica els fara perdre la seua presència en les Corts com havien tingut en epoca foral, pero els seus interessos economics no es vorien afectats negativament per les lleis castellanes. Ara rebrien part de les rendes dels senyorius que tenia el Regne. Les Cartes de poblacio implantades a conseqüencia de l'expulsió del moriscs, seguirien vigents. La noblea que no recolzà al Borbo tindra unes conseqüencies molt negatives, ya que les seues pertinences seran confiscades. La burguesia que majoritariament havia recolzat la causa austracista, sera empresonada i els seus bens confiscats.

Els llauradors seran austracistes i la seua situacio sera molt precaria. Estaran somesos a dures repressions. Els nous impostos que introduiran fara que la situacio siga inaguantable.

L'Església estava dividida. L'alt clero, que era partidari del Borbo, no es voria afectada negativament. En canvi el clero que estava en el costat de l'Archiduc sera desterrat. El rei era conscient de que l'església era un poder i no li convenia tindre-la enfrontada. Per això esta quedarà lliure de carregues tributaries. Seguirà conservant els seus bens i els monasteris tindran els seus senyorius i jurisdiccions.

Resumint, podem dir que tots aquells que eren botiflers seran beneficiats i els maulets patiran una molt dura repressio, aplicant-se en algun cas la pena de mort.

10.

INTENTS DE DEVOLUCIO DELS FURS

Despres de l'abolicio dels Furs els valencians seguiran lluitant a lo llarc de tot el segle XVIII, per a restablir l'autogovern. En 1710, el Regne de Valencia va perdre la possibilitat de recuperar-los, puix les circumstancies que es desenrollaren no feren possible el seu restabliment. Alguns membres de la Cort estaven d'acort en que foren tornats els Furs en lo referent a lo civil, puix argumentaven que aço no perjudicaria al monarca en el seu poder absolut. Volien restaurar el Consell d'Arago, passant a ocupar el carrec de president Montalto (o Frigiliana), que eren els partidaris de la devolucio de lo civil dels Furs. D'esta manera, conseguiren restaurar el dret privat i penal. Els valencians veuen en este moment una esperança de recuperacio d'una part dels seus Furs, com havia passat en Arago. El governador Del Valle i la Chancilleria estaven totalment en contra de l'establiment de qualsevol part dels Furs, puix segons ells els interessos del rei si que es vorien perjudicats i podrien estar en perill, a banda de que ad ells no els importava, ni els interessava recuperar-los. Pero no a soles s'oponien les noves institucions, si no que tambe la noblea estava en desacort, puix des de que s'havia impost el Decret de Nova Planta, la seua situacio havia millorat. En el poble valencià havia un gran malestar, ya que el govern que se li havia impost no era el seu. En este moment, es assassinat l'alcalde del crime Dionis Rogerio, pareix ser que pels partidaris dels austracistes. El poder no el tenia el poble, la seua inquietut i el seu malestar no seran suficients per a que els Furs siguen tornants.

El dia 5 de maig de 1719, aprofitant la visita de Felip V a Valencia, tindra lloc la primera petició formal per a que els Furs quedaren establits de nou en el Regne de Valencia. L'Ajuntament li fara entrega d'un memorial, demanant-li al monarca la devolució dels Furs en lo referent a lo Civil, com havia passat en Arago i en Catalunya.

L'Ajuntament diu en el memorial: "*Señor. La Ciudad de Valencia, que logra la inapreciable y tan deseada dicha de verse con tanta inmediación bajo los pies de V.M., dice, que en el dia 29 de junio del año ya pasado 1707, mandó V.M. con Real decreto que, abolidas y revocadas todas las leyes municipales establecidas por más de cuatro siglos en este Reino, se gobernasen por las reales de Castilla; obedecieron Ciudad y Reino con la más profunda y ciega resignación esta Real orden; pero siendo muchos los pleitos, que a tiempo de publicarse aquél, esperan declaración e innumerables los contratos y últimas voluntades celebrados y odenadas en todo el tiempo pasado en conformidad de las abolidas leyes, sobre que después del establecimiento de las de Castilla, se han empezado a suscitar pleitos y prudentemente se discurre que en lo venidero han de moverse, deduciendo ser conforme a dichas leyes sus declaraciones es preciso se experimente la confusión en el Reino que causa la variedad de leyes contrarias entre sí y que ahogados y ministros se encargan con el embarazo de aplicar sus estudios que hoy florecen, sin perder de vista las ya abolidas, para la defensa y judicatura de los pleitos, a que en lo venidero dieron motivos las pasadas disposiciones de contrayentes y testadores, y pudiendo evitarse esto con la practica de lo que la Real dignación de V.M. tiene mandado guardar en los Reinos de Cataluña y Aragón, es saber, que en todo lo civil de particular a vasallo se mantengan, guarden y obseven las leyes municipales deste Reino.*"

Suplica por tanto la Ciudad, sea igualmente la Real dignación de V.M. consolarla, mandando que en ella y su Reino se observen y mantengan leyes municipales en todo lo civil, como en los Reinos de Cataluña y Aragón, lo que esperan de la Real e innata clemencia de V.M. todos estos vasallos, prontos a sacrificar hasta la más última gota de sangre de sus venas en servicio de V.M."

En este memorial l'Ajuntament de Valencia demana al rei la recuperació de la seua llei referent a lo civil, puix era l'única institució que conservava alguns costums i tradicions de l'època foral. La major part dels valencians pretenien recuperar tot lo que havien perdut en imposar-se el nou Decret.

La major part de les institucions anaven a estar controlades i dirigides per castellans i militars que havien seguit elegits directament pel rei, per a evitar així qual-sevol intent de que els valencians pogueren fer-se en el poder. Indubtablement era més fàcil controlar al castellà, que a més estaven d'acord en la política del centralisme, que als valencians. Felip V no donà cap de resposta ad este memorial.

En 1721, hi haurà de nou un altre intent de devolució, un altre memorial dirigit al rei demanant-li la devolució dels Furs. En esta ocasió sí que contestarà Felip V, demanant-li a l'Audiència que l'informara sobre les lleis municipals que hi havia hagut en el Regne de Valencia en època foral i que no perjudicaren al poder absolut del monarca. Segons Mayans, pareix ser que un oidor i el Comte de Castellar s'encarregaren de que la contestació a l'informe no fora favorable per a la devolució dels Furs. A lo llarg de tot el segle XVIII, hi haurà més intents, però els Furs mai es recuperaran.